

KIÁLLITÁSI ÉRTESÍTŐ.

Előfizetési ára:

A kiállítás tartamára 2 frt.
Egyes száma 7 kr.

Kapható minden könyvkereskedésben
s a dohányüzemben.

A PÉCSI ÁLTALÁNOS MŰ-, IPAR-, TERMÉNY- S ÁLLATKIÁLLITÁS

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK NAPONKÉNT.

Hirdetési árak:

10-szeri hirdetésnél 1 hasábon
1 petty sor 5 kr.
5-szöri hirdetésnél 6 kr.
1-szeri hirdetésnél 8 kr.
Minden hirdetéshez 30 kr.
bélyegdíj fizetendő.

Szerkesztőség:

Király-utca 14. sz.

Szerkesztők és kiadók:

Feiler Mihály,
Haksch Lajos,

Lenkei Lajos,
Várady Ferencz.

Kiadóhivatal:

Király-utca 14. sz.

Phylloxera Kongresszus.

Pécsett, 1888. augusztus 16.

(L.) Majd ha valamikor a phylloxera rovar úgy megszokják szőlősgazdáink, mint a hogy megszoktuk, hogy a megélhetésre testünket táplálni is kell, — majd ha reményelhetőleg rövid idő múlva hajlandók leszünk elhinni, hogy az a pusztító rovar oly nélkülözhetetlen kelléke a szőlőtőkének, mint a szűrő tövis a rózsánál, mely semmit nem vesz el annak gazdag illatából, ha mindjárt fájdalmat okoz is, — szóval, ha ezentúl nem kiabálni és jajveszékelné, hanem dolgozni, védekezni, áldozatok árán is azt a mi van, fentartani fogunk iparkodni — Pécs városának neve oda aranybetűkkel leendő bevése, mert a tegnap és ma itt lefolyt tanácskozmány lefolyása alatt sokakat, ha mindjárt nem is mindenkit — sikerült azon ténnyel meggyőzni, hogy a phylloxera nem bir okvetlen ölé hatással, ha annak romboló hatását szénkéneggel elfojtja a gazda, vagy futóhomokú talajba európai vessző ültetendő, mely talaj sajátságánál fogva a földi repedéseket felkereső phylloxerának nem nyújt menedéket! Szóval, ha eltávoznak az ország különböző részeiből hozzánk gyűlt érdekeltek és azon meggyőződést viszik magukkal, hogy a phylloxera ellen védekezni lehet — úgy a pécsi phylloxera-kongresszus célját elérte és azon tanácskozmányok közé fog tartozni, melyek erkölcsileg a közvagyon fentartásához tényleg hozzájárultak.

A kongresszus végeredményében tehát elég kedvezőnek mondható. Elfogadtatott azon indítvány, hogy már ezentúl a hazánk különböző vidékein parlagon heverő immunus futóhomok területeket olcsóbb bor termelése céljából beültethetjük, elfogadtatott dr. Roboz Zoltán azon meggyőző előadása, hogy a phylloxerával is megélhetünk, ha kellőképp gondoskodunk arról, hogy annak romboló hatását szénkénegezés által elfojtsuk; a kongresszus végre sokat vitatkozva azon, valjon a szemzés, a beoltás eddig mily eredménnyel járt, kimondotta azon fontos határozatot is, hogy idegen alanyoknak kitűnő szőlőfajainkba való beojtását csak mint kísérletet ajánlhatja, mert e beojtási műtét nem mindig, sok helyen megépenséggel nem sikerül és így sok gazdát fog megóvni attól, hogy meggondolatlanul idegen szőlőfajokkal tönkre tegye egészen szőlőjét, míg azt tán csekélyebb áldozat árán megmenthetné, ha azt rendesen szénkénegezné, mint a hogy a kertész veteményét megöntözi; de azon szempontból indulva ki, hogy az ojtás sok helyen sikerült, annak kísérletképeni használatát ajánlta.

A gazdák okulhatnak a kongresszusból, és óhajtható, hogy az a phylloxera által

veszélyeztetett ország gazdaközönségének hasznára váljék.

Szerda reggel 10 órára a városház nagyterme, ide érte a karzatot is, minden zúgában megtelt. A tudomány férfiai gyűltek itt össze, hogy ítéletet mondjanak a beteg állapota fölött, és ezer ember remegve, félve figyel a nyilatkozatokra, melyekkel tán megmentheti vagyonát. Nem is láttunk egyhamar kongresszust, mely oly érdeklődést keltett volna, mint a pécsi phylloxera-kongresszus, és ha ezen értekezlet kezdeményezőjének, dr. Roboz Zoltánnak csak az sikerült, felrészni a magyar gazdaközönséget közönyéből, mely közönség puha párnákon edes álmokat alszik, míg ágya fölött leég a tetőzet — ez már maga is eredmény volna, melynek értékét az óriási veszéllyel szemben kicsinyelmünk nem szabad. Ott láttuk a jelenlévők között a különböző országos vinczellértanodák igazgatóit, ott elismert szaktudósokat, az országos gazdasági egyesület, vármegyék és törvényhatóságok küldötteit, persze testvérvármegyénk, Somogy, ez nem igen törődik a phylloxerával. Ott még a parasztnak is más dolga van — első a politika! Közönyben és hideg részvétlenség dolgában ezt az Istentől megáldott megvét csak — Pécs mülja felül! A megnyitó beszédet valamivel 10 óra után a pécsi bortermelők szövetségének elnöke, Bánffy Simon, kir. tanácsos mondotta, mint kit a kiállítás végrehajtó bizottsága a kongresszus elnöki székének betöltésére fölkért.

„A pécsi ált. ipar-, termény- és állatkiállítás célját itt fejtegetni nem akarom, meg kell arról mégis köszönettel emlékezni, hogy alkalmat adott üdvös tanácskozásra gyűlni itt össze. Nagy dolog hozta létre ezen összejevetelt. A phylloxera megtámadta nemzeti vagyonosságunk védbástyáit, szőlőhegyeinket. Kitudni azt, sikerül-e azokat a végpusztulástól megmenteni, — ez a nagy kérdés — de én azt hiszem, hogy bajosan. De kérdés az is, ne védekezzünk-e ellene, vagy összetett kezekkel nézzük-e, mint pusztit szőlőinkben. Ezt nem tehetjük. El kell követnünk mindent, hogy a tova terjedést meggátoljuk. A szakértők feladata megállapítani, valjon van-e célja védekezésünknek. Tudjuk, ha az ember úton halad és tudja, hogy eléri a célt, biztosan lép és sietve tör a cél felé, ellenben ha meggy és fárad és mindig távolabb és távolabb tűnik el a cél, melyet elérni akar, ez lankasztól hat és megfosztja a munkakedvtől. Egy határozott választ óhajtunk e kongresszuson nyerni. Tudni akarjuk, biztosan haladhatunk-e a megkezdett úton. Midőn kívánom, hogy ezen választ hivatott és tapasztalatokra építő egyénektől kapjuk meg, a pécsi phylloxera-kongresszust megnyitottnak nyilvánítom és kérem dr. Horváth Géza urat, a program értelmében tartsa meg bejelentett felolvasását a phylloxera lényegéről és eredetéről.“

Dr. Horváth Géza, a phylloxera-kérdésben jelentékeny szaktudós, a phylloxera első föllépési helyeit Európában 1863. évet és Provençet, a költői vidéket jelöli meg, hova Amerikából hozták be, hol már 1854 ben ismeretes volt. Kétségtelen, hogy a phylloxera új jelenség Európában, és minélazon állítások, hogy a phylloxera mindig, még a legrégibb időkben is ismeretes volt, a tudósok vitatkozása, hogy már a legrégibb könyvek hagynak hátra megemlékező sorokat, nem bizonyít semmit, mert lehetett az időleges pusztítás, de annyi bizonyos, hogy az Phylloxera nem lehetett. A mi a rovar lényegét illeti, fájdalom a jelenlévők közül is sokan ismerik, és így ez bővebb magyarázatra nem szorul. Tudjuk, hogy a phyl-

loxera a szőlő gyökerén él és születtek, és ott is végzi romboló munkáját. Egymagában nem képezne kárt, de 6—8 nemzedékre felszaporodva, óriási mennyiségben lépnek fel. A szél által kavartva, elrepülnek és lerakják petéiket a tőkére; de mégis többnyire mesterséges az elszaporodás, a mennyiben az emberek maguk viszik egy helyről a másikra, cipőök, szerszámaik stb. segítségével. A phylloxera ma már, kivéve Görögországot, egy országban sem hiányzik.

A legnagyobb mérvű invázió mégis Franciaországot lepte el, hol 1887. év végeig 1½ millió hektár szőlőterület volt inficiálva, ebből 1 millió megsemmisült. Mily nagy kár ez, elképzelhető, ha tudjuk, hogy Magyarország összes szőlőterülete 850.000 holdat tesz ki. Eddig a tényleges kár kimutatás szerint 5 millió forint. Franciaország, Portugal és Spanyolország után jön Magyarország, hol 1887. év végén 810 községben volt a phylloxera hivatalosan konstatálva. Itt 132.000 kat. hold van ellepve, melyből 55.615 hold elpusztult. Ezekből kellőképp kitűnik, hogy a phylloxerát irtani és pusztítani kell. A teljes kiirtás majdnem lehetetlen, de hogy még nem veszett el minden remény, kitűnik abból, hogy a francia kormány kitűzött pályadíja phylloxerairtó szerre, melyet a népgyűlés 300.000 frankra emelt fel, még ma sincs sem kiadva, sem visszavonva. Ma ott, hol a baj kisebb, szénkéneget használnak, és így a terjedést meggátolni lehet. Schweicz és Orosországban, hol a föltek látszanak, ott egyszerűen kiirtják, de ma mindenütt győzött a jelszó: meg kell a phylloxerával élni. Elmondotta előadó továbbá a többi phylloxera ellen való védekezési szereket, milyen az elárásztás, mely azonban csak lapos helyen vihető keresztül. Hivatkozva végre azon csekély mérvű védekezésre, mely eddig nálunk történt, felhívja a kongresszust, hogy a mai eszmecsere impulzusul szolgáljon arra nézve, hogy a borászat fennmaradása lehetővé legyen téve. Dr. Horváth Géza után Koritsánsky János, a kecskeméti immunus homokföld kísérleti állomás igazgatója tartott felolvasást a homokföld lényegéről és minőségéről; annál jelentőségtebb volt ezen előadás, mert, mint az előadó is mondja, Magyarországon óriási terület homoktalaj fekszik parlagon, melyre akarva nem akarva leszünk kénytelenek ültetvényeket betelepíteni, mert a homoktalajban, ha az immunusnak bizonyul, a rovar meg nem élhet, mert repedések abban annak lényegénél fogva nem támadhatnak. Legegyszerűbb módszer megtudni, valjon alkalmas-e a homok a betelepítésre, ha kissé megáztatva markunkba nyomjuk: ha kinyitjuk kezünket és a homok kemény készítmény marad, úgy ezen talajon szőlőt ültetni nem szabad, ha azonban kezünkben szétmálik és por marad, úgy e talaj alkalmas és bátran beültethető. Elmondotta még az előadó a talaj előkészítési módját, miképp kell azt planirozni, miképp kell beültetni és végül következő indítványt ajánlotta elfogadásra: Miután a futó föld most már rendkívüli nemzetgazdasági fontossággal bír, határozza el a kongresszus, hogy a kormányhoz az iránt intéz megkeresést, hogy a budapesti geológiai intézetben a futó föld tanulmányozása rendes tantárggyul vétessék fel; továbbá hogy pályázatot irassék ki egy a futóhomokot behatóan ismertető mű megírására.

A kongresszus, miután Koritsánsky úrnak szép és bő tanulmányra mutató szakavatott felolvasásáért elismerést szavazott, minden vita nélkül elfogadta az indítványokat.

Nagy érdeklődéssel várt a közönség dr. Roboz Zoltán felolvasására, melyet lehetőleg egész terjedelmében közlünk.

Mélyen tisztelt uraim! Magyarországnak közel 800,000 kat. hold szőlője kiált segélyért, hogy a biztos végpusztulástól megmentsük; — attól a pusztulástól, mely Európa egyik legnagyobb bortermő államának, magának Franciaországnak közel 12 milliárdjába került! Ha az indolentia, hitetlenség, sőt mondhatjuk tájékozatlanság még tovább tart, úgy rövid idő kérdése, hogy százak és ezreknek fő jövedelmi forrása, százak és ezreknek egyedüli megélhetési eszköze, az államnak egy óriási adó-alapja romba ne dőljön!!

Tizenhárom éve, hogy a phylloxera jelenléte a pancsovai hegyekben legelőször észleltetett s a rövid tizenhárom év alatt Magyarországnak majd összes bortermő vidékét, köztük Tokajt, Neszmélyt, Rusztot, Szegszárdot, Pécsét stb. — ellepte a veszélyes rovar! S mi még szerencsésebbek vagyunk, mint Európa két legnagyobb bortermő államának, Francia- és Olaszországnak délvidéke, mert nálunk a pusztulás, klimatikus viszonyainknál fogva, mely nem annyira kedvező a rovar fejlődésére, összehasonlíthatlanul lassabban halad előre, mint a jelzett államokban! S mégis a 13 éves vésznek, mint ezt az előttem szóló igen tisztelt előadó urnak szavaiból kivethették — 55,000 kat. hold teljesen áldozatul esett, az egy pusztaság, s 100,000 kat. hold teljesen el van lepve s így csak rövid 4—5 év kérdése, hogy ez is egy szomorú pusztasággá ne változzék!

S mindezen iszonyu csapás mellett mit tapasztalunk? Azt, hogy a társadalom még egyre mélyen alszik, talán nem a saját hibájából, de a tájékozatlanság miatt, pedig láthatja azt, hogy a phylloxera-vész kérdésének megoldása a minden oldalról oly nagyon lekötött kormány által egyenesen ő reá utaltatik!

Az óriási pusztulással szemben a védekezés bámulatatosan szűk határok között mozog! Kivehetik önök a magas földművelésügyi miniszteriumnak 1887-ről szóló hivatalos jelentéséből, hogy a jelzett évben a szénkénegezés 235, mond kétszáz harminczöt holdon alkalmaztatott, míg az amerikai vesszők 400 holdnyi területet foglaltak el. A védekezésnek a vész fentjelzett nagyságával szemben ily szűk határok közötti mozgását én — mint fent is jeleztem — egyedül három tényezőre vezetem vissza: a tájékozatlanságra, indolentiára s hitetlenségre!

Hogy Magyarországon a phylloxera-vész a rövid tizenhárom év alatt oly rohamosan haladt előre s oly jelentékeny területeket tett pusztasággá, a helytelen iránynak is róható fel, melyben a védekezés, — ott a hol ilyenről egyáltalában az országban szó lehet, vezetett. Ha egy borvidéken a veszélyes állat fellép — szerény véleményem szerint — nem arról kell beszélni, hogy hogyan reconstituáljuk szőlőinket amerikai ellentálló alanyokkal, hanem arról beszéljünk, hogyan tartsuk meg a lehetőség határáig a már meglévő vagyont. Van-e mód arra, hogy egy száz és százezreket, sőt milliókat érő borvidéket rendszerben, rendszeres termőképeségben fentartsunk s ezen fentartási mód vajjon arányban áll-e kiadás tekintetében avval az illető borvidékkel, avagy egyesekre háramló haszonnal?!

Mai nap már van mód arra, hogy európai nemes szőlőfajainkat megtartsuk, s ez a szénkének okszerű, helyes alkalmazásában rejlik! Mindenki, aki phylloxera-ügyben Francia- és Olaszországot beutazta, meggyőződhetett arról, hogy ezer és ezer hektáryi területek ily módon tartatnak fel a legteljesebb produktióban! S hogy ha bezonyított tény az, hogy európai nemes szőlőfajaink, tehát a mostani jeles bortermő hegyeink fenttarthatók a szénkének segítségével, úgy én azt hiszem, hogy a phylloxera elleni védekezésnél mindenütt, a hol a veszélyes rovar fellép, legelső sorban a fősúly a szénkénekre fektetendő; s minthogy e kongressus volna hivatva Magyarországon a phylloxera elleni védekezésnek a helyes irányt megadni, azért engedjék meg nekem, mélyen tisztelt uraim, hogy a szénkéneget illetőleg kissé hosszasan szóljak s a kérdést minden oldalról megvilágítsam.

Akkor, mikor mai nap Franciaországban több száz helyen 8, 10, 12, 14 év óta szénkénegezett szőlők vannak, s azok mai napig is a legszebb színben s a legteljesebb produktióval bírnak, úgy semmi észszerű ok sem lehet arra, hogy minek pusztuljon el az a szőlő éppen a 15-ik évben, — ugyanaz lévén a baj oka, ugyanaz a védekezési mód!?! Számos példa nyomán mondhatom, hogy 8,

10, 12, 14 év óta szénkénegeztek a szőlő s mégis a lehető legszebb vegetációval s legkitünőbb produktióval bírnak, de ez idő korlátoltsága mellett több elősorolt néhány példát elégnék tartom arra nézve, hogy a hitetlenek hívőkkel legyenek s a félrevezettek pedig teljesen megnyugodjanak abban, hogy a szénkének, ha az eszesen, okszerűen alkalmaztatik, a legrealisabb védelmezési mód; és semmi észszerű ok nem hozható fel az ellen az állításaink ellen, hogy az a szőlő, mely 12—14 éven át kibírta a szénkénegezést és nem pusztult el, úgy a következő 12, sőt 24 évben is ki fogja bírni, mint fent is említém — ugyanaz lévén a baj oka s ugyanaz a kezelési mód!

Mélyen tisztelt uraim! A szénkének alkalmazása igen sok helyen balsikerre vezetett; számtalan példa van reá magában Franciaországban is, — de mindenütt, a hol a kedvező, biztos eredmény nem lett elérve, annak mindenkor oka egyedül csak a szénkének helytelen alkalmazási módjában rejlett, s így hogyha egy vészlepett területet kezelni akarunk, az meglehetősen szakértelmet vesz igénybe. Másnak kell lenni a belövelt szénkének mennyiségnek kavicsos, porszem talajban, másnak homokosban, egész másnak az erősen kötött agyag, másnak a mörgén s másnak a gyengén kötött agyagtalajban. Hasonlóképp kell, hogy a kezeléssel figyelembe jöjjön a szőlő kora, az időkhöz mérve és elterjedése. Hogy általánosan körvonalozzam a kezelési módot, úgy legelső sorban arra kell a figyelmet felhívnom, hogy teljesen téves az az irány, midőn például egy kezelendő egy holdnyi területen a tökékek számát vesszük figyelembe. Legyen azon az egy-két holdnyi területen a tökékek száma 6000 vagy 12000, az éppen nem jön számításba, mert egy és ugyanazon talaj viszonyu területen a belövelendő szénkének mennyiségnek ugyanannak kell lenni. Már most viszont a talaj-viszonyoktól függ, hogy egy kat. holdnyi területre mennyi szénkéneget löveljünk be? Az erősen kötött agyagtalajban kevesebbnek, míg a porszem vagy kavicsos talajban többnek kell lenni a belövelendő mennyiségnek. Általában az ugynevezett évi kulturális kezeléssel vagy gyéritési eljárásnál az egy kat. holdnyi területre 80—125 kilogrammot szokás alkalmazni. Viszont a szénkének mennyiségnek az inficiált területre való belövelése is igen nagy figyelmet kíván, s a fölve az, hogy ugyanazon terület nagysága ugyanazon szénkének mennyiség minél egyenletesebben oszolja meg, hogy a talajt minél teljesebben átjárva, a gyökereken élősdő phylloxerákat lehetőleg mindenütt elérje!

Hogy a szénkének mérték egyenletesebben eloszolja a talajban, igen nagy gondot kell fordítani a lyukak számára, egy kat. holdra 15000 egész 20000 lyuk a mi viszonyaink mellett a legkedvezőbb, mely lyukaknak, mint éppen most jeleztem, úgy kell készítenie, hogy egyik lyukba belövelt szénkének mennyiségnek öltérayonja a másik lyukba belövelt szénkének öltérayonjával összeessen. Hasonlóképp igen fontos szerepet játszik az időnek megválasztása, hogy mikor szénkénegezünk. Az őszi, október, november havi gyéritésnek határozottan nincs az a kedvező hatása mint a tavaszi és nyári gyéritésnek, s én mindenütt a legjobb eredményeket április végén, május, június és július hónapokban értem el; de mindenkor akár a tavaszi, akár a nyári vagy őszi gyéritésnél a legnagyobb figyelmet arra kell fordítani, hogy a talaj teljesen át legyen szárítva, mert a nedves, ki nem száradt talajban nem csak hogy nincs hatása a szénkéneknek a phylloxerára, — nem lévén képes a nedves talajban gőzzé alakulni, de sőt a vegetációt teljesen visszaveti.

Én azt hiszem nem tévedek, ha azt mondom, hogy Magyarországnak nincs olyan elsőrendű bortermő vidéke, mely a kiadástöbbletet el ne bírná, — különösen akkor, midőn arról van szó, hogy „lenni — vagy nem lenni”! Csak egy álláspontra kell annak a gazdának helyezkedni, — hogy higgye el a phylloxera létezését s higgyen annak pusztításában — úgy nézetem szerint minden mentve, mert akkor „oly borvidékek tulajdonosai, mint Pécs, Villány, Szegszárd, Badacsony, Tokaj, Ruszt stb. minden lehetőleg meg fognak tenni a nagy vagyon megmentésére, ha tudják, hogy van arra mód!

Ha valamely borvidéken a phylloxera fellép, az a phylloxera oly vész, mely nemcsak annak a szőlőgazdának van kárára, a kinek szőlőjében az éppen konstatáltatott, hanem közös veszélye az egész borvidéknek, minthogy biztos pusztulással fenyegeti azt. Tehát kell, hogy közösen védekezzünk ellene. S ha az ily közös védekezés elérhető — a mint ezt nekem, ugyan még csak csirá-

jában — Szegszárdon sikerült megteremtennem a franciaországi Besiers, Chiroubles s több más borvidék példájára, úgy a vész elleni küzdelemben bámulatatos eredményt lehet elérni. Szegszárdon az eredménye a munkálatoknak az, hogy a most már harmadik évi küzdelemmel még sem esett egy negyed hold terület áldozatul a phylloxerának. Egyetlen egy gazda sincs, ki azt mondhatná, hogy szőlőjéből egy negyed holdat kivágott volna az állat! S ez azt hiszem eredmény — akkor, mikor más borvidékek 3—4 év alatt áldozatul szoktak esni a vésznek! Ott van nálunk Tolnamegyében a példa Uzol községgel — ott is 1886-ban lett általam a phylloxera jelenléte megállapítva — azonban nem védekezvén — a legtöbb gazda sirva néz szőlőjére!

A szénkéneknek gyakorlati alkalmazásáról beszélve, hogy a védekezési mód a nagy szőlőművelési kulturába átmenjen, lelkiismeretbeli kötelességemnek tartom a mélyen tisztelt kongresszusnak figyelmét egyes körülményekre felhívni. Magyarországon szénkéneget eddig egyedül csak az állami kezelés alatt levő zalatnai kohó gyártott és pedig mindjárt kimondom, hogy méreg drágán és rosszat! Rosszat azért, mert míg a jó szénkéneknek egy tized százaléka felesleges ként nem szabad tartalmazni, addig a mi zalatnai gyármányunkban az elmúlt évben ép úgy, mint ez év május havában 10.5 % felesleges ként konstatáltam; vagyis minden egyes gazdának 10.5 % haszontalan anyag adatik el egy métermázsa szénkénekben, mely mint teljesen értéktelen s mint a gépeket rontó anyag, a lyuk falaira lerakódik; drágát pedig azért, mert a magyar kormány az ügy iránti érdeklődéséből minden nyereség nélkül előállítási áron adja az anyagot 19 forinton loco Zalatra, úgy hogy míg nekünk Szegszárdon 23 forintunkban van métermázsa, ugyanakkor Franciaországban — ott a hol a szénkénegyárak magán vállalkozók kezeiben vannak — egy métermázsa szénkéneget 9 frtért adnak s 10 frt 80 krért beállítják az óriási tengeri uton keresztül Marseilleből — Fiuméba!

Ezen az érthetetlen dolgon segíteni kell — s végproponitioim egyik pontja erre fog vonatkozni!

S most engedjék meg, hogy a meglévő vagyunkon mikénti megvédéséről előadásomat befejezve, arról beszéljek, hogy miként reconstituáljuk szőlőinket?!

Én itt — Franciaországban szerzett tapasztalataim alapján — két irányt tartok figyelembe veendőnek. Reconstituálni ugyanis egy elsőrendű borvidéken a szőlőt s helyre állítani az elpusztult szőlőt egy másod-, harmadrendű borvidéken.

Jól méltóztatnak tudni, hogy az amerikai ellenálló előnyök két csoportra oszlanak; az egyik csoportba, a melynek legfőbb képviselője a Riparia sauvage, azok tartoznak, melyek ellenálló ugyan, ha kedvező klíma- és különösen talajra akadnak, de gyümölcsök teljesen élvezhetetlen, s így arra lennének hivatva, hogy az ellentálló vad aiant a mi nemes európai fajainkkal beoltsuk, megneveljük; az amerikai ellenálló szőlők másik csoportjai pedig oly fajokat foglal magában, melyek direkt termésre is alkalmasak; egyetlen egy direkt termő amerikai ellenálló fajunk sincs, melyről azt lehetne mondani, hogy bora még csak távolról is megközelíti azt a mi európai nemes rizlingünket, kadarkánkat, vízfehérünket avagy burgundinkat, hanem ugyan is másod-, sőt harmadrendű bort adnak, azért én a direkt termő s eddig a legtöbb viszonyok között ellenálló fajt (a Jaquest, Herbemontot és York madeirát) csakis a másod- és harmadrendű borvidékeken tartom észszerűnek tenyészteni, a hol a szénkénegezés nem fizeti ki magát; az elsőrendű borvidékeken pedig az elpusztult szőlőt európai nemes fajokkal látom helyreállítandónak — a rendszeres szénkénegezésre berendezve, azon észszerű oknál fogva, mert az európai nemes vesszőknek amerikai vadonyokra való oltása a kísérletezésnek még csak a legkedvezőbb, legkiseb stadiumában van, a melynek végleges eredménye — adja a jó Ég, hogy rosz angur legyenek — de jóslatom a szerény physiologián alapszik, teljesen negatív fog lenni.

A megeredési százaléka az amerikai ellenálló fajnál a növény teljes nedvkeringésben lévén, természetes igen szép, de az mint a fás ojtásnál nem lehetett teljes az összeforradás és tartós az ojtvány, a két növény különböző szövettani szerkezete miatt, ép úgy nem lehet hasonló okból teljes az összeforradás a zöld ojtásnál, hisz itt is csak ugyanazon európai nemes galy, ugyanazon ameri-

kai alany combinuma és bélcatornájáról van szó. Feltétlenül hivatásunk kísérletezni, de egy kísérletet mint tapasztalati tényt hirdetni mindaddig, a míg csakugyan tapasztalati megdönthetetlen tényé nem lesz — nem szabad! S hogy mily reményünk lehet a zöld ojtással szemben a jövőre, tán nem lesz felesleges felemlítenem, hogy a magas földművelésügyi miniszterium hivatalos közlönyében, a „Közgazdasági Értesítőben” a közelmúltban megjelent az 1887-ben az állami telepeken eszközölt zöldojtásokról — a telepek kezelőitől a hivatalos jelentés, a melyben egyik, ki Magyarországon a szőlészet terén mint tekintély ismertetik — határozottan kijelenti, hogy a zöld ojtások is éppen úgy elpusztulnak, mint a fásajtások, s azoknak életéhez sem lehet több remény, mint a fásajtások életéhez, s ismét egy másik állami telepnek levelezője pedig konstatálja, hogy az összeforradás a zöld ojtásnál külsőleg teljesebbnek látszik mint a fásajtásnál, de ha egy zöld ojtványt ketté vágunk, úgy itt is megtaláljuk a bélcatornában a megfeketedést. Tehát a bélcatorna itt is ki van téve minden látszólagos összeforradás daczára az atmospherák behatásának, mert azt a feketedést nem okozza más, mint a légköri gombák.

Mélyen tisztelt uraim! Méltóztassék engem ez állításaim ellenkezőjéről tapasztalati tényekkel meggyőzni, mutatni nekem egy-egy holdnyi területet, a mely amerikai alanyra zöld ojtással van betelepítve s 8—9 év óta az a terület fenáll, úgy én leszek az első, a ki az igazságnak egyik legbuzgóbb, megfáradhatlanabb hirdetője leszek!

Előadásom fonalán kifejtett okok és tapasztalati tények alapján engedje meg a mélyen tisztelt kongresszus, hogy propositióimat megtehessem s annak minden egyes pontját szives figyelmökbe s elfogadásra ajánljam.

1. Kéressék fel valamennyi törvényhatóság, hogy a phylloxera elleni védekezést saját területén szabályrendeléstől s imperatíve szervezze. — Sőt én felkérendőnek tartanám a képviselőházat a phylloxera elleni védekezéstről egy imperatív törvényt alkotni, minthogy az 1883-iki törvény igen sok kívánni valót hagy hátra.

2. Kéressék fel a nagyméltóságú földművelésügyi miniszterium, hogy addig is, míg egy szénkéneggyárt sikerül megteremteni — utasítsa a zalatnai állomású kohót, hogy jó minőségű szénkéneget állítson elő.

3. Küldessék ki a kongresszus kebeléből egy szűkebb körű bizottság, mely felkérje a pécsi kereskedelmi és iparkamarát, hogy annak mint erkölcsi testületnek aegise alatt egy szénkéneggyár létesíttessék úgy Pécs, úgy Szegvárdon, a Dunántúl két legnagyobb bortermő vidékének egyikén 40—50 forint részvényekre oly módon, hogy azok a részvények lehetőleg a szőlőbirtokosok kezébe jöjjenek, s így érdekükben legyen a szükségletet minél olcsóbb áron előállítani.

A fölolvásás után hosszabb vita keletkezett. Nádósy Kálmán az imperatív rendelkezés ellen szólalt föl, hangsúlyozva, hogy nem szabad a magánjog és az egyéni szabadság körébe avatkozni. Szily János szükségesnek tartja, hogy a védekezés kötelező legyen, nehogy egyesek hiába hozzák meg az áldozatot. Szalay Imre Roboz reményeit vérmeseznek tartja. Szerinte a szénkénegezés és irtás semmi célra nem vezet. Roboz elfogult. A szőlő nem bírja ki a szénkénegezés által való folytonos sérülést. Öv mindenkit a kötött talajban való gyéritéstől. — Luppe Ede képv. dr. Roboz mellett szólalt föl. — Molnár István budai vinczellérképezdei igazgató tényekre hivatkozik, melyek szerint az inficiált szőlők szénkénegezéssel föntarthatók. A költségek holdanként 40—60 frtba kerülnek. Ha a talaj olyan, hogy a szénkénegezés költségeit meg bírja, dőreség volna nem szénkénegezni. Andrassy Aladár gróf Szalayt szaktekinthetlenségnek tartja, de beszéde oly benyomást tesz rá, mint egy halotti beszéd. Szükségesnek tartja, hogy a phylloxerával megküzdjünk, mint azt a külföld is teszi; ámbár mi hiteli, társulási és művelődési viszonyainkra nézve sokkal nekezebb helyzetben vagyunk, mint a külföld. Az imperatív intézkedés szerinte nem jó; célszerűbb a vidékenkénti szövetkezés. Kerkápoly Károly dicseri a szénkénegezést, ő szintén szénkénegezett, mi holdanként 30 frtnál többre nem került. Figyelmeztet, hogy nem szabad a szőlőbirtokosokat a desperatio karjaiba kergetni. Határozathozatal előtt a szakértők véleményét akarja hallani. (Élénk éljenzés.) Dr. Horváth Géza a gyérités mel-

lett nyilatkozik, melynek hatása kétségtelen; a farkasdi telepen 8 év óta van egy inficiált terület, mely 81-ben csak 47 kilót termett már s szénkénegezés útján úgy helyrejött, hogy ma senki sem mondhatja, hogy valaha phylloxera volt benne, pedig a farkasdi talaj igen rossz. A főkérdés: kifizeti e magát a gyérités? Köves talajban, mondhatja, hogy nem. Vizes talajban a nyári gyérités beválk. A szénkénegezéssel a tőke nem sértetik meg, mert mindig ugyanazon egy helyen löveltek be. — Horváth Antal megerősíti saját szemlélete alapján, hogy a farkasdi szénkénegezett telep teljesen ép. — Dezső Miklós a szőlőművelés tökéletlenségeiben látja az eddigi eredménytelenség okát s főleg, hogy nem kedvezőbb a szénkénegezett terület nagysága, de a többi védekezésre is áll ez eddig.

E föl szólalással a kongresszus folytatása másnapra halasztatott.

A második nap.

A kongresszus másnapi, a kaszinó nyári helyiségében tartott ülésén Bánffy Simon k. tanácsos elnök az ülést megnyitván. Molnár István megtartá fölolvását az amerikai szőlőfajokról, osztályozván azokat tudományosan és saját rendszere szerint, ismertetve a szőlőművelési módokat, kiterjeszkedve különösen az ojtásra, mit legfontosabbnak tart, hangsúlyozva annak költségessé voltát és az oltványok rövid éltüségét. A fölolvás elismerőleg szolt a zöld ojtásról, melyről azon nézetét nyilváníta, hogy az valószínűleg Pécs vidékén találtatott föl. A rendkívül érdekes és tanulságos fölolvás végén, mely a kongresszus többi fölolvásáival ki fog nyomatni, a következő határozati javaslatot terjeszté be, mely egyuttal dolgozatának lényegét is magában foglalja:

1. A nagy közönségnek ajánlatnak főleg másodrangú borvidékekre melegebb vidékekre a Herbemont, Jaques és jobb talajra a York Madeira directtermelésre.

2. A többi directtermő fajok csakis kísérletre és a sikeres több évi diszlés után ajánlatnak nagyban termelésre.

3. Az ojtás csakis jól értékesíthető asztali és igen bőven termő borfajok alá ajánlhatók fás ojtással, megválasztva a talajban diszló alanyfajokat és az alany tenyészetének megfelelő nemes fajokat és különösen megválasztva a jó és ha lehet szőlőműveléstől még szüz talajt. — Az ojtás nagyban alkalmazása előtt mindig ajánlatos kicsinyben kísérletek tétele. A zöld ojtások közül csakis a baranyai ajánlható és ez is csak pótlásra és kiegészítés képen.

Ezután Horváth Antal saját tapasztalatai alapján behatóan ismerteté a zöldojtás mi-benlétét, de azt csak kísérletképen tartja ajánlandónak és indítványozza, hogy a kongresszus a gyéritést ott, a hol a talaj alkalmas és kifizeti magát, ajánlja; hogy a phylloxera elleni védelemre szövetkezetek alakuljanak; hogy a kormány föl-kéressék, miszerint a szénkéneg lehető olcsó beszerezhetését eszközölje, hogy a dunagőzhajózási társulat szőlítettassék föl egy szénkéneggyárnak Pécssett leendő alapítására.

Dr. Szigethy Gábor, Somogy megye küldötte indítványozá: mondja ki a kongresszus, hogy a csekélyebb értékű borvidéken ajánlja a direkt termő amerikai fajok ültetését és a szénkéneg könnyebb beszerzésének szükségességét.

Gaál Jenő országgy. képviselő nagyon deprimálónak találja Molnár fölolvását, mert ha áll az, hogy az alany és ojtvány nedvkeringési különbsége az oka az ojtványok elveszésének, úgy hazánk legjelesebb borvidékei nagy veszélyben vannak.

Vajon tény-e ez? Mások azt mondják, hogy a fenéséde oka annak, hogy az összeforradás az oltvány és alany között nem teljes. Fenyegette látja borkivitelünket, mert mi lesz, ha nem leszünk képesek ménesít, magyaradit exportálni? A herbemont és más fajok máshol is megteremnek. Figyelmeztet arra, hogy Ausztráliában és Uj-Seelandban mindent elkövetnek a meghonosított európai nemes fajok föntartására. Az oltványok tartóssága igen fontos kérdés. Határozathozatal előtt a más véleményűek meghallgatását kéri.

Engelbrecht Károly, a „Borászati Lapok” szerkesztője fölolvassa lapja egy közleményét, mely kiválóan az ojtással foglalkozik, hangsúlyozva, hogy oly alanyt kell keresni, mely oltható: hogy az átültetés az oltványok fejlődésében határozott visszaesést szül s hogy a kiültetés

után beojtott alanyok nagyobb termést adnak és hosszabb ideig eltartanak.

Varga N., a ménési vinczellérképezde igazgatója határozott hive a zöldojtásnak, mert ennél a rossz forradás nem fordul elő, míg a száraz ojtásnál a forradás sohasem tökéletes. Ajánlja az elsőt nemes fajok föntartására.

Dr. Horváth Géza tapasztalatból mondja, hogy minden ojtványnál van fenésedés, mert az ojtásnál egy kis nyílás okvetetlen marad. A zöldojtást általánosan ajánlani időelőttinek tartja. Az ojtás csak ott fizeti ki magát, hol a szőlőt kilószámra árulják.

Molnár István és Dezső Miklós föl szólalása után, ki a zöldojtást ismertette és a magas ojtást ajánlotta, úgy szintén a lugasművelést és szénkénegezést, Luppá Péter, majd Gaál Jenő szoltak, ez utóbbi azt kérve, hogy miután az ojtás kérdésével a szakértők sincsenek tisztában, erre nézve a kongresszus ne foglaljon állást. Horváth Antal szerint a kongresszusnak épen kötelessége az állásfoglalás, hogy irány adassék a nagy közönségnek és legyen eredménye a kongresszusnak. Roboz István csak azért, hogy eredményt mutassunk föl, nem tartja megengedhetőnek az állásfoglalást e fontos kérdésben. — Horváth Antallal egy véleményben szolt Andrassy Aladár gróf és Tost Gyula. Gaál és Horváth Géza föl szólalása után a kongresszus elfogadta Molnár indítványainak első 2 pontját, 3-iknak pedig ezt: Ojtás továbbra is kísérletképen ajánlatik.

Ezután dr. Roboz Zoltán adta elő módosított indítványát, mely a következő:

Véleményem szerint az európai nemes fajok fentartása érdekében mindent el kell követni s tudjuk, az európai fajoknak fentartására csak egy mód van, a szénkénegnek okszerű alkalmazása. Tehát mindez oly borvidékeken, a hol az kifizeti magát, s a talajviszonyok mellett az alkalmazható fővédekezés szénkénegre fordítandó; hogy ezt elérhessük, kerestessék fel a m. földm. miniszterium, hogy kellő minőségű s mennyiségű szénkénegről jutányos áron gondoskodjék s a védekezési szövetkezeteket a kellő erkölcsi s anyagi támogatásban részesítse.

Ez indítványhoz Szalay Imre is hozzá járulván, az elfogadtatott, Horváth Antal kapcsolatos indítványával. A szénkéneg olcsóbbá tevésére egy bizottság megy a földművelési miniszterhez, melynek tagjai Bánffy Simon elnöklete alatt: Andrassy Aladár gróf, Ordódy Lajos, Gaál Jenő, Luppá Péter, Szalay Imre.

És ezzel, miután az elnök kérdésére Molnár István és Ordódy Lajos megnyugtató feleletet adtak, hogy a mesterséges szőlő-trágya aránylag olcsón előállítható és így a hegyvidéki szőlők is trágyázhatók. A kongresszus, miután az elnök köszönetét nyilváníta, a fölolvások, a kongresszisták és kiállítók iránt, a közgyűlés pedig Andrassy indítványára az elnöknek — véget ért.

Körjárat a kiállítási területen.

Amint a bejáraton át a kiállítási területre lépünk, szembe látunk egy gyönyörű kis pavillont, melyet Hoffmann Károly pécsi előnyösen ismert butorgyáros tervezett és készített finom ízléssel, csinnal és ügyes beosztással. A pavillon főbejáratánál négy faoszlopon nyugvó, díszesen kifűrészelt tetőzet alatt kis előcsarnok foglal helyet, innen juthatni a főterembe, mely a kiállítási igazgatóság helyiségéül szolgál. A hátulso portále szolgál a lakásberendezési pavillon bejáratául. Balról az első helyiségben egy teljesen berendezett konyhát találunk, melyben a gyönyörű és minden tekintetben praktikus takaréktűzhelyet Kindl Ferencz pécsi geplakatos állította ki; a többi konyha felszerelvények Pacher E. pécsi czégtől valók. A konyha mellett lévő helyiség ebédlőnek van berendezve, terített asztallal. Oly pompás kis berendezés, hogy az ember az első pillanatra kedvet kap az étkezésre, oly ízlésesen, oly kényelemmel van fölterítve. Az asztalkendők Krause Ignác, kelybeli rőföskereskedő üzletéből valók. Az ebédlő átellenében van a hálószoba, szintén ízléses berendezéssel. E szoba mellett van egy kis fülszeledő medenczével, díszes talajkoczkákkal kirakva. A legszűkebb kis helyiség árnyékszék. Az egyszerű és mégis cinos butorok Hoffmann butorgyárából kerültek ki s eddigi jó hírnevét újabb sikerrel tetézik. A szobafestés ifj. Buday Béla, a díszítés Krenling Károly műve s mondhatjuk mindketlenek dicséretére válik. A gazdag szinompával díszeskedő talajkoczkák Zsolnay Imre majolikagyárából kerültek ki.

A bejárattól balra Strausz Béla pécsi czukorka-gyáros pavillonja tűnik szemünkbe, mely a maga egyszerűségével is hat, mert igen csinos és izléses. Strausz Béla nemcsak azért érdemli meg a figyelmet és elismerést, mert egy szép pavillonnal gazdagította kiállításunkat, de azért is, mert valóban jó minőségű czukorkákat gyárt s ami legfőbb érdeme, mert Pécsen oly iparágat teremtett és honosított meg, minő eddig nem volt s rövid idő alatt piacot szerzett gyártmányainak.

A bejárattól jobbra ott találjuk legelőször Sipőcz István gyógyszerész kis pavillonját, melyben a naphevében kimerült látogatók hűtő és tisztító italt kapnak; málna- és citromlevet szikvizzel. Sipőcz István alapította meg nálunk az első szikviz-gyárat s az általa előállított szikviz általánosan kedvelt s igen kelendő.

Tölenem messzire Littke J. pezsgős pavillonja foglal helyet. A nagy területű és fővárosias eleganczival berendezett pavillon körül citromfák és különböző exotikus dísznövények zöldelnek, igen kellemesen hatva a szemre. Benn körasztalok s körülük székek vannak elhelyezve a közepén lévő emelvényről jégbehűtött „Sport“ pezsgők kacsintgatnak hivogatólag a járó-kellő közönségre.

A közelben van Rumbold budapesti díszítő czég pavillonja a közepén felemelkedő piramissal, rajta különböző nagy érmeket, pajzsokat stb. ábrázoló papír maschékkal. Ezen czég készítette a kiállítás föliratait s díszleteinek legnagyobb részét.

A Littke-féle pezsgős pavillontól jobbra vezet az út a tornacsarnokba, hol a bútóipar foglal helyet. Amint a lépcsőzeten felérünk, jobbról az első helyiségben Held Gusztáv kárpitos és díszítő gyönyörű tárgyaival találkozunk. Rendkívül finom, izléssel és választékos tárgyakkal van a szobácska berendezve. Kétféle bútókat láthatni itt. Az egyik készlet, mely áll egy kerevetből, 2 karos székből, 1 asztalból és egy álló tükörből, aranyozott fából készült, nehéz francia selyemmel bevonva. Ezek fejedelmi bútórok! A másik készlet — 1 kerevet, 2 alacsony háttas szék, kis munka-asztal — olajzöld plüss-bársonyból és damaszkuszi selyemből van készítve. Szintén valódi műreemek. A szoba falai igen szép színű és alakzatu szövetekkel vannak bevonva. A fal felső szegélye papír, tele különböző helyzetben enyelgő amorettekkel. A menyeczett hófehér, gazdag aranyozással, a közepén és a sarkokban lebegő amorettekkel. Ez a pompás kiállítás becsületére válik a kiállításnak s általa a magyar, különösen pedig a pécsi iparnak.

A mellette lévő szobát Kremling Károly kárpitos és díszítő foglalta el egy garzon-szoba-berendezéssel. Egy igen csinos kék kerevet van a szobában, előtte egy egészen új szerkezetű kártya asztal, 4 préselt bőrrel bevont székekkel. Az asztal mindegyik sarkán rézgyertyatartók és pénzes tányérvak vannak, a gyertyatartók lecsavarhatók s az asztal tető-deszkája összehajtható, úgy hogy a nagy kártya-asztal, hirtelen kis szivartartó asztallá varázsolható át. Igen ügyes tárgy. Van a szobában még egy igen díszes bordó vörös plüss-bársony diván. Az egész szoba-berendezés bár egyszerű, minden fény és pompa nélkül, de mindazonáltal igen elegáns és nagyurias.

A tornacsarnok nagytermében kiállított tárgyak közül legelső sorban Angster pécsi orgona-építőről kell megemlékeznünk.

Angster József, ki már majd egész Magyarországot látja el jobbnál jobb orgonákkal, 1867. augusztus havában, tehát ép 21 éve alapította orgonaépítő gyárat, mely a József-utca 30. sz. alatt van berendezve. A kezdet nehézségeivel küzdve nehezen kapott nagyobb munkamegrendelést s csak 1869. tavaszán készült el az első orgona a pécsi izraelita templom számára, mely műve oly hamar hírnévre jutatta Angstert. 1876-ban a kalocsai dom számára kapott megrendelést s a nagyszerű mű kitűnő sikere után Hajnald Lajos kalocsai érsek Angsternek a „kalocsai érseki orgonaépítő“ czímet ajándékozta. Ugyanez évben Angster légnymatu szerkezetet talált föl s arra kizárólagos szabadalmat nyert, 1879-ben már a székes-fehérvári kiállításon arany éremmel tüntettetett ki. Nagy hatást ért el a *crescendo* és *decrecendo* orgonái által, melyeket Magyarországon eddig egyedül ő gyárt. Tavaly készítette el a *századik* orgonáját, mely épen az *új századik* számára épült, de mely még nem állítottatott föl. A kiállításon látható szép nemes goth-stylü 14 solo változatu *crescendo* or-

gona Abauj-Szikszo ref. hitközség megrendelésére készült s ez már a 116. műve s ép most még 5 orgora áll munka alatt. Egy indifferens szakértőtől hallottuk a napokban, hogy a bécsi és müncheni kiállításokon bemutatott orgonáknak határozottan fölülte áll Angster ezen műve, mely pedig még nem tartozik a legnagyobbak közé. Angster a nagyszámu megrendelések folytán gyárat e nyár folyamában egy két emeletes műhelylyel nagyobbitotta meg, melyben legközelebb a pécsi új székesegyház orgonáját fogja összeállítani és meg-hangolni.

(Folytatjuk)

NAPI HIREK.

— **A „Pécsi dalárda“ kiállítása** a belvárosi népiskola helyiségében foglal helyet. Áll pedig a kiállítás az 1868., 1874., 1882. években nyert I-ső díjak, az 1872. évben nyert II. díj, az 1884. évben Miskolczon nyert minta-dalárdai I. díj, a debreczeni, győri és luczerni dalegyletek által adott ajándékok, a bel- és külföldön dicsőségesen lobogtatott zászló értékesebbnél értékesebb szalagok, Beethoven hajfürt az igazoló okmánynyal és az egyesület tisztviselőinek, tiszteletbeli és működő tagjainak időrendi kimutatásában. Mindez szépen csoportosítva Hoffmann Károly által Pécs városának ajándékozott remek szekrényben van elhelyezve, mely igazán festői képet nyújt és önkénytelenül magasztatja dalárdánk kitűnő érdemeit. Különösen leköti figyelmünket az időrendi kimutatás, melyet Reberics Imre, az egyesület titkára nagy gondnal állított össze. Ezen kimutatásból kitűnik, miszerint az egyesületnek 27 év óta volt 5 elnöke, kik közül 16 évig Bánffay Simon, az utóbbi 5 év alatt pedig Aidinger János vezette illetve vezeti az egyesület ügyeit. Alelnöke 5 volt, kik közül Spiesz N. János 7, Szigriszt József 8, Jilly Alajos 10 évig szolgált. I. karmestere 3 volt, kik közül Wachauer Károly 25 évig szolgált. II. karmester volt 2, Hoffer Károly 22 évig. I. titkár 9 volt; Reberics Imre 15 évig, Schneider István 6 évig. II. titkára 8, pénztárosa 4, levéltárnoka 6 volt. A többi tisztségek szervezése újabb keletű lévén, nem teszünk róla említést. Tiszteletbeli tagjainak száma 37, kik között sok kitűnőség foglal helyet. Az alapítástól kezdve a mai napig 284 működő tagja volt. Most 36-an vannak, kik közül kettő 27 éves, négy 20 évnél több, hat 10 évnél több ideig szolgálják az ügyet. Érdekes a dalversenyek kimutatása is. 4-szer nyert I-ső díjat és egyszer II-dikat. Minden versenyben résztvett: Hoffer Károly és Reberics Imre.

— **Értesítés.** A végrehajtó bizottság részéről történt újabb megállapodás következtében a f. hó 28., 29. napján megtartatni tervezett méhészeti vándorgyűlés megtartása ugyancsak e hó 30. napja délutánján (5 óra) tétetett át. Miről az érdekeltek értesítettek.

— **A mai orgona-hangverseny** műsora, melyet Meisner Imre, Unger orgonáján játszik d. e. 11-től 12-ig: Induló a „Varázsfuvola“ című dalműből, Mozarttól. — Adagio E dur, Meisner I-től. — „Am Meer“ dal Schuberttől. — Phantasia A moll, Bach S-től. — Déltán 5—6 Marcia Funebre, Chopintól. — Fuga Es dur Bach S-től. — „Lied ohne Worte“ (C dur) Mendelssohntól.

— **Gyümölcs-kóstolás.** Csütörtökön este nagy gyümölcs-kóstolás volt a kiállítási vendéglő kerti helyiségében. A kiállított gyümölcsök nagy részét kihordták a fölterített hosszú asztalra s a meghívott hölgyek és urak helyet foglalva az asztal körül, hozzá fogtak a gyönyörűbbnél gyönyörűbb s zamatos gyümölcsök elfogyasztásához. Pár pillanat alatt eltűnt a nagy halmaz gyümölcs; ez kétségkívül biztos jele, hogy jók és élvezhetők voltak. A gyümölcs-kóstolásnál jelen volt Dobszay Antal, Szeifritz István kanonok, dr. Rézbányay József p. árvaházi igazgató, jogtanár, Opris Péter posta- és távirtdaigazgató és neje, Vécsey Istvánné, Egry Józsefné, özv. Hauer Judith, Komáromy Tódor plébános, Schapringer Joachim, Szieberth Nándor, dr. Záray Károly, a pécsi hírlapírók stb. stb.

— **Rendőri hírek a kiállításról.** Légrady József, málomi illetőségű polgármester, a női kézimunka kiállításon egy 6 frt 65 kr. értékű tárczát emelt el, de idejekorán észrevették, mire a lopott tárgyat csipkék közé dobta és elszökött, de nem messze, mert az Anna-utczában két szemben jövő uri ember elfogta a tolvajt, kit is a városházára szállítottak. — A színházban elhelyezett csipke-kiállításból több tárgy tűnő el,

az ott alkalmazásban lévő Kiss Imre vétetett gyanupörbe, kinél is házikutatás eszközöltetvén. A hiányos csipkék helyett — lopott lencsét találtak, melyeket az élelmi-szereknél kellett ellopni. A tolvajt a rendőrség vette oltalma alá. — Ugyancsak a kiállítási területen egy rendőr egy övben Brezics Milán egy évi időtartamra a városból eltolonozott, annak idején Megyery kertésznél alkalmazásban volt és lopás miatt letartóztatott egyént ismert fel. A városházába kísértetett, honnét újra kötött utlevéllel hagyja majd el városunkat. Legalább is különös az a körülmény, hogy ily kiállításon oly egyének vétettek szolgálatba, kiknek erkölcsi magaviseletük és előéletükről a kellő adatok — a rendőri hivatalnál be sem tekintettek.

— **Éjjeli rendőrség a kiállításon.** A kapitányi hivatal intézkedett, hogy az éjjeli szolgálatot tevő örök megkönnyítésére az igazgatósági épületben elhelyezett telefon egész éjjelen keresztül a központi rendőrséggel álljon összeköttetésben, hogy szükség esetén a rendőrök mint tüzoltóság rögtön a helyszínén teremhessenek.

— **Női kalap-dívat.** A hölgyközönség méltó elismerésben részesíti Kohn Katicza ismert dívatárusnő kiállított szebbnél-szebb kiváló izléssel készített kalapjait, melyek divatos s megfelelő kiviteléről elég fényes bizonyítékul szolgálhat, hogy Pécs első rangú hölgyei közül már kettő a kiállított kalapokból bevásárlást eszközölt.

Hirdetések:

Scholtz A. és Fia

SÖRCSARNOKA

ÉS

ÉTTERME

a kiállítás területén, a gyermek-kert helyiségében.

Mindennap délben és este cigányzene.

Kedden és szombaton este a

KATONA-ZENEKAR

hangversenyez.

„Szalády-kávé“

a birodalom legjobb mellékkávéja.

„Hungária-kávé“

tisztán használva pótolja a drága ázsiai kávét s a mellett mint jóbatásu háziszor gyomor- és bélhurut, rossz emésztés s több bajok ellen biztos segílyt nyújt.

A kiállításon (nyári szinkör) megtekinthető.

Pécsen kapható minden előkelő fűszerkereskedésben.

ALTMANN ÁRON

szabó

Pécsen, Király-utca a városház épületében

njálja a legújabb divatu és elegáns *uri és gyermek őszi- és téli kabátok és öltönyöket* minden idényre mérték szerinti készítésre és legjutányosabb árak mellett.

Uj találmányomra

a nagyérdemű közönség figyelmét különösen az általam készített és kiállított fekete öltönyre felhívom, hol a nadrágnál

csak egy varrás van

és pedig a külső oldalán, mely különösen észszerűségeért mindenkinek melegen ajánlható!